

Han åker till Sydafrika för att dämpa våldet

Nästa måndag lämnar Jerker Svensson hemmet i Ramsjö, Bjuråker, och sätter sig på ett flygplan till Johannesburg. I sju veckor skall han genom sin närvaro försöka minska det politiska våldet i Sydafrika inför valet den 27 april.

Jerker och nio andra svenskar med skilda bakgrunder, utvalda bland över 230 sökande, åker ner för att avlösa tio andra fredsövervakare. De efterträds själva av tio nya några veckor före själva valdagen.

De sänds ut av Pensa (Peace Monitoring in South Africa), en paraplyorganisation för kyrkliga, fackliga och andra organisationer i Sverige som verkar för solidaritet med Sydafrika. De skall samarbeta lokalt med två nätverk för fredsövervakning som redan fungerat under ett par år i Sydafrika och även bidragit till att våldet har minskat något. Projektet betalas med medel från Sida.

Väl sedda

– De båda nätverken, NIM och Empsa, har kontor på de flesta större orter. De är väl sedda av alla grupper och tillkallas till exempel ofta av både ANC och polisen inför en demonstration. Alla parter vill slippa bli orättvist beskyllda för att ha startat våldet, säger Jerker Svensson.

Fredsövervakarna står neutrala och kan gå in som medlare och bli en länk för samtal mellan parter som har svårt att tala direkt med varandra. Genom att se och dokumentera vad som händer skall de förhindra att politiska grupper tar till våld, och när något har hänt skall de försöka göra opartiska utredningar av vad som hänt och lämna rapporter till polisen, sina egna organisationer och media.

Det här uppdraget skiljer sig från den valövervakning som FN och andra internationella organ genomför just kring valet. Då skall utländska observatörer finns vid var och en av de drygt 5000 vallokalerna för att se till att allt går rätt till. Fredsövervakarna arbetar på lite längre sikt, även om också de kommer att sikta på att valkampanjen kan föras utan alltför våldsamma inslag.

Riskabelt uppdrag

Uppdraget är självfallet inte ofarligt. Det sydafrikanska samhället är präglad av våld, och i uppdraget ligger ju att befinna sig på platser där det kan väntas hetta till.

– Men vi skall ju inte försöka stoppa kulor med händerna, börjar de skjuta skall vi därifrån. Riskerna skall varken överdrivas eller underskattas, säger Jerker och tillägger att det nog blir oroligast för dem som blir kvar hemma.

Jerker Svenssons sambo Elisabeth Lindberg tillstår också villigt att hon inte är stormförtjust över det här uppdraget utan tvärtom ganska orolig. Andra av Jerkers anhöriga har försökt avstyra resan eller få honom att åtminstone skaffa en skottsäker väst:

Våld föder våld

– Men våld föder våld, det är viktigt för vår roll att vi framträder vapenlösa. Vi skall ha västar och mössor som gör att alla känner igen oss som fredsövervakare, säger Jerker Svensson.

Varje svensk eller annan utlänning skall också jobba i team ihop med en sydafrikansk övervakare som känner till de lokala förhållandena bättre, så att man inte utsätter sig för onödiga risker.

– Vår närvaro bygger på att alla grupper i Sydafrika vill ha oss där. Skulle någon falang utse oss till sitt mål kan vi lika gärna lägga av, säger Jerker Svensson.

Inga "hjältar"

Att det inte handlar om något äventyr för "hjältar" visas av den svenska gruppens sammansättning. Jerker är yngst av de tio (han fyller 43 dagen före avresan) och en av få utan akademisk bakgrund. En är officer med FN-erfarenhet, ett par har varit missionärer i Afrika, en är ombudsman för folkpartiet och en annan har haft internationella kontakter i Metallarbetarförbundet.

Jerker Svensson själv har arbetat i olika biståndsprojekt i Guinea-Bissau, i Etiopien och på Seychellerna i sammanlagt fem år. Han har också varit aktiv i Afrikagrupper i Sverige och är en av de drivande i den ideella biståndsorganisationen Dakapo. Han representerar vänsterpartiet i den nya beställarnämnden i Norra Hälsinglands sjukvårdsdistrikt.

Eget snickeri

Till vardags har han ett eget snickeri på gården hemma i Ramsjö, och det gäller nu att avsluta alla beställningar innan det bär av söderut.

Under förra veckan deltog han i en kurs på Sigtuna folkhögskola där svenska sydafrikakännare och aktiva lokala fredsövervakare från Sydafrika deltog för att förbereda dem. Bland annat genomförde man ett rollspel som byggde på en verklig episod i Sydafrika.

Det handlade om en grupp studenter som ville överlämna en protestskrivelse till ett områdes utbildningsansvarige. Det blev ganska många som kom, så tjänstemannen låste in sig och kallade på polis. Fler

På måndag lämnar Jerker Svensson en orolig sambo, Elisabeth Lindberg, vid köksbordet hemma i Bjuråker för ett uppdrag som fredsövervakare i Sydafrika.

ungdomar strömmade till, polisen begärde förstärkning och stod just i begrepp att gå lös på den olagliga demonstrationen med hundar och batonger.

Lugn upplösning

Då kom fredsövervakarna, som kunde tala med båda grupperna. De fick polisen att avvakta medan de hittade ledaren för ungdomarna och tog reda på deras krav. En mindre grupp studenter fick komma in till den utbildningsansvarige med sin skrivelse, och efter flera timmars spänning upplöstes folksamlingen utan intermezzon.

– Kan vi bidra till en sådan lösning någon gång så har vi i alla fall gjort någon nytta, säger Jerker Svensson. Och på lång sikt hoppas vi att sydafrikanerna skall lära sig hitta mindre våldsamma sätt att föra fram sina synpunkter på.

Roland Hamlin

Med livet som insats

Bjuråkersbo fredsövervakare vid Sydafrikaval

Jerker Svensson, snickare från Ramsjö i Bjuråker, kommer om ett par veckor att åka till Sydafrika för ett sju veckor långt uppdrag som fredsövervakare på uppdrag av en sammanslutning av svenska fredsörelser.

Tillsammans med sambon Elisabeth Lindberg har han tidigare varit volontär i Guinea-Bissau, i Etiopien och på Seychellerna. Nu blir han en av tio svenskar som med sin närvaro förhoppningsvis skall dämpa det våld som befaras inför valet i slutet av april. De tio första kommer att avlösas av andra efter sju veckor.